

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи корекційної педагогіки

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0209
 (підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« _____ » 20 16 р.

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Основи корекційної педагогіки» для студентів за напрямом підготовки «Дошкільна освіта».

Розробники: О.В. Мартинчук, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Кібальна Катерина Олександрівна, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “13” січня 2016 року № 10

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	10
<i>Змістовий модуль I. Теоретичні основи корекційної педагогіки</i>	10
<i>Змістовий модуль II. Система освітньо-корекційних послуг для дітей дошкільного віку в Україні</i>	13
<i>Змістовий модуль III. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають особливі потреби, в загальноосвітньому просторі</i>	15
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи корекційної педагогіки»	19
V. Плани практичних і семінарських занять	20
VI. Завдання для самостійної роботи.	34
Карта самостійної роботи	39
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	40
IX. Методи навчання.	42
X. Методичне забезпечення курсу	42
XI. Питання до екзамену	43
XII. Рекомендована література	46

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з «Основи корекційної педагогіки» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи корекційної педагогіки», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Змістовий стрижень програми спрямований на реалізацію головної *мети курсу*: розкриття методологічних і теоретичних основ корекційної педагогіки, зокрема дошкільної, науково-теоретичних засад корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, сучасних тенденцій і проблем організації педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах дошкільних навчальних закладів загального типу; формування у студентів знань, умінь та навичок організації ефективної корекційної допомоги дітям з психофізичними порушеннями в загальноосвітньому просторі, розуміння специфіки надання необхідної допомоги цим дітям.

Завдання курсу:

- аналіз методологічних і теоретичних основ корекційної педагогіки, зокрема дошкільної;
- ознайомлення майбутніх вихователів масової системи освіти з підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку, основами теорії та історії корекційної педагогіки, основами її спеціальної дидактики та предметними галузями, основними поняттями корекційної педагогіки і спеціальної психології, особливостями і закономірностями розвитку, навчання і виховання різних категорій дітей з психофізичними вадами в загальноосвітньому просторі, комплексним діагностичним обстеженням дітей та комплектуванням освітніх установ для них, а також диференційованими та індивідуальними методами і технологіями корекційного навчання та виховання кожної з категорій дітей, здебільшого в умовах інклюзивної освіти;
- презентація потужного гуманістичного потенціалу корекційної педагогіки та її широкої технологічної оснащеності, які дають змогу вирішувати такі проблеми, які є непосильними для медицини та загальної педагогіки;
- інформування майбутніх вихователів про стан допомоги дітям з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку держави, нормативно-правове забезпечення і практику надання корекційно-реабілітаційної допомоги різним контингентам дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів з питань корекційної педагогіки, зокрема дошкільної, пов'язаних з розумінням особливостей проблемної дитини раннього і дошкільного віку та можливих шляхів надання їй допомоги; формування

уявлення про значущість своєчасного виявлення порушень розвитку в дітей, шляхи та способи попередження, діагностики та корекції порушень психофізичного розвитку у дітей раннього і дошкільного віку;

- ознайомлення з педагогічними технологіями виховання і навчання дітей дошкільного віку з порушеннями або відхиленнями в розвитку;

- формування професійного інтересу в педагогів масової системи дошкільної освіти до проблеми виховання і навчання дітей з відхиленнями в розвитку, розкриття перед ними освітніх можливостей різних предметних галузей корекційної педагогіки і потенційних можливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теоретичні основи корекційної педагогіки, особливості навчання, виховання і розвитку дітей раннього і дошкільного віку з різними видами порушень, відомості про систему корекційної роботи з дітьми дошкільного віку в умовах інклюзивного навчання.

вміти: здійснювати аналіз заходів Української держави щодо розвитку спеціальної освіти в історичній ретроспективі;

- виокремлювати методологічні і науково-теоретичні основи корекційної педагогіки;
- з'ясувати способи виявлення і подолання порушень психофізичного розвитку у дітей раннього і дошкільного віку;

- опрацювати наукову та методичну літературу з проблем діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку;

- опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологіями і методиками навчання дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку;

- визначати зміст корекційної роботи з дітьми, що мають відхилення в розвитку і перебувають в дошкільному навчальному закладі загального типу;

- планувати й організувати корекційну роботу з дітьми, що мають особливі потреби і навчаються у дошкільних закладах загального типу.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування таких **компетенцій**:

I. Загальні компетенції

1. Світоглядні компетенції:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;
- розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;

2. Громадянські компетенції:

- здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України.
- здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень.

- уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю

3. Комунікативні компетенції:

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;
- здатність працювати у команді.

4. Інформаційні компетенції:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

- здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності

5. Науково-дослідницькі компетенції:

- здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності.
- критична обізнаність та інтелектуальна чесність.
- здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання.

II. Фахові компетенції:

1. Організаційні компетенції:

- здатність планувати, організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію її суб'єктів.
- здатність до роботи в міждисциплінарній команді під керівництвом лідера (вчителя-логопеда, вчителя інклюзивного класу) у процесі вирішення корекційно-педагогічних завдань

2. Психолого-педагогічні компетенції:

- володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати, закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; психологічних механізмів навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

3. Компетенції у сфері інклюзивного навчання:

- володіння базовими знаннями та розуміння основних концепцій та теорій інклюзивного навчання.
- застосовувати уміння працювати в мультидисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному середовищі

4. Компетентності в індивідуально-психологічній сфері (професійні цінності):

- здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю корекційного педагога; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності

Програма складається з 2 модулів (4 кредити) – 144 години: 22 год. лекційних, 20 год. семінарських, 6 год. модульного контролю, 60 годин самостійної позааудиторної роботи, 36 годин підготовки до екзамену. Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни "Основи корекційної педагогіки" завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	нормативна	
Модулів – 3	Напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		6-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-професійний рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	22 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Модульний контроль	
		6 год.	
Вид контролю:			
екзамен			

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I.									
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ									
1.	Корекційна педагогіка в системі наукових знань. Предмет і завдання корекційної дошкільної педагогіки.	10	4	2		2		6	
2.	Понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки.	10	4	2		2		6	
3.	Методологічні і теоретичні основи корекційної педагогіки. Значення концепцій Л.С. Виготського для становлення і розвитку корекційної педагогіки як науки.	14	6	4		2		8	
	МКР	2							2
<i>Разом за модуль I</i>		34	14	8		6		20	2
Змістовий модуль II.									
СИСТЕМА ОСВІТНЬО-КОРЕКЦІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ									
4	Нормативно-правове забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку в галузі корекційної освіти.	10	4	2		2		6	
5.	Сучасна система освітніх послуг для дітей дошкільного віку з особливостями психофізичного розвитку.	10	4	2		2		6	
6.	Відбір дітей у заклади корекційної освіти. Організація роботи психолого-медико-педагогічних консультацій.	12	4	2		2		8	
	МКР	2							2
<i>Разом за модуль 2</i>		34	12	6		6		20	2
Змістовий модуль III.									
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ПОТРЕБИ, В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ									
7.	Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання і виховання дітей з	10	4	2		2		6	

	психофізичними поуршеннями.								
8.	Психолого-педагогічний супровід та організаційні умови перебування дитини з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі.	10	4	2		2		6	
9.	Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних нозологій в ДНЗ загального типу.	16	8	4		4		8	
	МКР	2							2
	<i>Разом за модуль 3</i>	38	16	8		8		20	2
	Підготовка до екзамену	36							
	<i>Разом за навчальним планом</i>	144	42	22	-	20		60	6

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Лекція 1. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАНЬ. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ (2 год.)

Вступ. Значення курсу «Основи корекційної педагогіки» в системі підготовки сучасного педагога. Корекційна педагогіка як наука про особливості та закономірності навчання і виховання особистості при порушеннях процесів розвитку і соціалізації. Об'єкт, предмет і завдання дошкільної корекційної педагогіки. Зв'язок корекційної дошкільної педагогіки з іншими науками. Галузі корекційної дошкільної педагогіки (дошкільні сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедагогіка, корекційна психопедагогіка, ортопедагогіка).

Основні поняття теми: корекційна педагогіка, спеціальна педагогіка, спеціальна освіта, особи з порушеннями психофізичного розвитку, діти з особливими освітніми потребами.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 8-28.
2. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 23-30.
3. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
5. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
6. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
7. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

Рекомендована додаткова література

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
2. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
3. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.

Семінарське заняття 1

Історичні аспекти корекційної педагогіки.

Лекція 2. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ (2 год.)

Сучасна термінологія в умовах оновленої гуманістичної парадигми дефектології (корекційної, спеціальної педагогіки). Основні поняття корекційної дошкільної педагогіки (дефект, дизонтогенез, корекція, компенсація, соціалізація, абілітація та реабілітація, діти з порушеннями та відхиленнями психофізичного розвитку, особи з особливими освітніми потребами).

Основні поняття теми: корекційна педагогіка, спеціальна педагогіка, спеціальна освіта, особи з порушеннями та відхиленнями психофізичного розвитку, дефект, складна вада, дизонтогенез, корекція, компенсація, абілітація та реабілітація, соціалізація, діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з відхиленнями психофізичного розвитку, діти з обмеженими можливостями здоров'я, діти з особливими освітніми потребами.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 8-28.
2. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 23-30.
3. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
5. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
6. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
7. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

Рекомендована додаткова література

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
2. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
3. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.

Семінарське заняття 2

Понятійно-категоріальний апарат корекційної дошкільної педагогіки.

Лекція 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ (4 год.)

Методологічні принципи корекційної педагогіки (дефектології): принцип детермінізму, принцип єдності свідомості, особистості та діяльності, принцип розвитку.

Теоретичні основи корекційної педагогіки (дефектології). Наукові концепції Л.С. Виготського та їх значення для дефектології. Концепція про культурно-історичне походження психіки та формування вищих психічних функцій, концепція про загальні та специфічні закономірності психічного розвитку в нормі та патології, концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини.

Основні поняття теми: методологія, методологічні принципи, теоретичні основи науки, концепції Л.С. Виготського, вищі психічні функції людини, зона актуального розвитку дитини, зона найближчого розвитку дитини, загальні та специфічні закономірності розвитку психіки, дивергенція, конвергенція, дефект розвитку, структура дефекту, первинний дефект, вторинні та третинні відхилення.

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – С. 49-95.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 29-39.
3. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 27-86.
4. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
6. Ульяновская У.В. Организация и содержание специальной психологической помощи детям с проблемами в развитии: учеб. пособие / У.В. Ульяновская, О.В. Лебедева. – 5-е изд., стер. – М. Изд. центр «Академия», 2011. – С. 8-53.

Рекомендована додаткова література

1. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983. – 369 с.

Семінарське заняття 3

Значення теоретичних концепцій Л.С. Виготського для становлення і розвитку корекційної педагогіки (дефектології) як науки.

Контрольно-модульна робота № 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

СИСТЕМА ОСВІТНЬО-КОРЕКЦІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Лекція 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРЕКЦІЙНО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ В ГАЛУЗІ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ (2 год.)

Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти. Саламанська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно-правова база корекційної освіти. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу дітям з психофізичними порушеннями до якісної освіти.

Основні поняття теми: Міжнародна політика і законодавча база корекційної освіти, Саламанська декларація, документи ООН і ЮНЕСКО, освітні закони України, нормативно-правові акти.

Рекомендована основна література

1. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 - 43.
2. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.150-159.
4. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 22-47.
5. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 27.03.2006. – № 240/ 165.
6. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.

Рекомендована додаткова література

1. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
2. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
3. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 241-259.

Семінарське заняття 4

Українське освітнє законодавство та нормативно-правові акти в галузі корекційної освіти.

Лекція 5. СУЧАСНА СИСТЕМА ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ (2 год.)

Характеристика спеціальної освіти в Україні (вертикальна й горизонтальна структура; спеціальні дошкільні та загальноосвітні шкільні заклади, навчально-реабілітаційні центри та оздоровчі багатопрофільні центри). Стан спеціального навчання та інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку у загальноосвітній простір України. Аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.

Основні поняття теми: корекційна освіта, система спеціальної освіти, спеціальні навчальні заклади, стихійне інтегрування, освітня інтеграція, інклюзивне навчання.

Рекомендована основна література

1. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 -43.
2. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.150-159.
4. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 31-59.
5. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 36-47.
6. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.
2. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
4. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 241-259.

Семінарське заняття 5

Сучасна система освітньо-корекційних послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

**Лекція 6. ВІДБІР ДІТЕЙ У СПЕЦІАЛЬНІ ЗАКЛАДИ. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ
ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЙ
(2 год.)**

Єдність діагностики і корекції в роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку. Значення ранньої діагностики для розвитку і соціалізації дитини. Поняття диференціальної діагностики. Завдання і зміст діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій (ПМПК) різних рівнів. Порядок комплектування установ освіти для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Основні поняття теми: психолого-медико-педагогічна консультація, моніторинг психофізичного розвитку, комплексна диференціальна діагностика.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 125-149.
2. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 53-59.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Липа В.А. Основи корекційної педагогіки: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Семінарське заняття 6

Психолого-медико-педагогічні консультації як складова корекційної освіти.

Контрольно-модульна робота № 3.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ
З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ПОТРЕБИ,
В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

**Лекція 7. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА ТА ЇЇ
ЗНАЧЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З
ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ
(2 год.)**

Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Поняття про корекційну спрямованість навчання. Корекційно-розвивальна робота як складова процесу навчання, виховання і розвитку дітей з психофізичними порушеннями. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи. Шляхи забезпечення корекційного компоненту корекційної освіти. Алгоритм визначення корекційних цілей. Корекційно спрямовані методики навчання. Засоби корекції. Участь

батьків у забезпеченні ефективності корекційної роботи. Значення корекційно-педагогічного супроводу для загального розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Завдання, які стоять перед колективом навчального закладу, який опікується вихованням і розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

Основні поняття теми: корекційно-розвивальна робота, корекційна спрямованість навчання, корекційний компонент корекційної освіти, засоби корекції.

Рекомендована основна література

1. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навч. посіб.] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2013. – С. 33-63.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 63-77.
3. Миронова С.П. Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти // Матеріали інтернет-конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fkspp.at.ua/konf2/mironova_s.p.pdf – Назва з екрану.
4. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 50-52.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – С. 14-32.

Рекомендована додаткова література

1. Липа В.А. Основи коррекционной педагогика: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Семінарське заняття 7

Корекційна складова освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі.

Лекція 9. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ПЕРЕБУВАННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ (2 год.)

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі. Завдання психолого-педагогічного супроводу дитини. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в загальноосвітньому просторі. Організаційні умови перебування дитини з особливостями психофізичного розвитку в навчальному закладі. Завдання дошкільної освіти дітей з

особливими освітніми потребами. Пріоритетні напрями розвитку дитини з особливими освітніми потребами: завдання соціально-особистісного розвитку; завдання емоційного розвитку; завдання фізичного і моторно-рухового розвитку; завдання пізнавального розвитку; завдання мовленнєвого розвитку.

Поняття про принципи корекційної дошкільної педагогіки. Особливості реалізації загальнопедагогічних принципів організації освіти і управління пізнавальною діяльністю в системі спеціальної освіти. Загальнопедагогічні принципи корекційно-розвивальної освіти. Основні принципи корекційної дошкільної педагогіки. Принцип розвивального навчання. Принцип єдності діагностики і корекції відхилень в розвитку. Принцип врахування співвідношення первинного порушення і вторинних відхилень у розвитку дитини. Генетичний принцип. Принцип корекційно-компенсувальної спрямованості навчання. Принцип соціально-адаптувальної спрямованості навчання. Принцип діяльнісного підходу у навчанні та вихованні. Принцип раннього початку корекційно-педагогічного впливу. Принцип педагогічного оптимізму. Принцип диференціального та індивідуального підходу. Принцип необхідності спеціального педагогічного керівництва.

Основні поняття теми: психолого-педагогічний супровід дитини в загальноосвітньому просторі, спеціальні принципи.

Рекомендована основна література

1. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. Програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Кононко О.Л. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко [та ін.] – К.: Світич, 2008. – 202 с.

Семінарське заняття 8

Реалізація завдань психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в дошкільних навчальних закладах.

Лекція 9. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РІЗНИХ НОЗОЛОГІЙ В ДНЗ ЗАГАЛЬНОГО ТИПУ (4 год.)

Специфіка навчання, виховання і розвитку дітей різних нозологій (із затримкою психічного розвитку, з порушеннями інтелекту, слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату, з раннім дитячим аутизмом тощо) в масових дошкільних навчальних закладах.

Основні поняття теми: корекційно-розвивальна робота, корекційно-педагогічний процес.

Рекомендована основна література

1. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. Програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
3. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Семінарське заняття 9

Специфіка корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення слуху, зору, мовлення та опорно-рухового апарату, в масових дошкільних навчальних закладах.

Семінарське заняття 10

Специфіка корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту, затримку психічного розвитку та аутизм, в масових дошкільних навчальних закладах.

Контрольно-модульна робота № 3.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи корекційної педагогіки»

Разом: 144 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 60 год., підготовка до екзамену – 36 годин.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			Змістовий модуль II			
Назва модуля	Теоретичні основи корекційної педагогіки			Система освітньо-корекційних послуг для дітей дошкільного віку в Україні			Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають особливі потреби, в загальноосвітньому просторі			
Кіл. балів за модуль	67 балів			66 балів			73 бали			
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Корекц. педагогіка в системі наук. знань. (1 б.)	Понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки (1 б.)	Методолог. і теор. основи кор. педагогіки (2 б.)	Нормативно-правове забезпечення кор.-реаб. допомоги дітям з ООП (1 б.)	Суч. система освіт. послуг для дітей з ООП (1 б.)	Відбір дітей у спеціальні заклади освіти. Організація роботи ПМПК (1 б.)	Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навч. і вих. дітей з ООП (1 б.)	Психол.-педагог. супровід та організ. умови перебування дитини з ООП в освітньому просторі (1 б.)	Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних нозологій в ДНЗ (1 б.)	Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних нозологій в ДНЗ (1 б.)
Теми семінар. занять	Історичні аспекти корекційної педагогіки (1 б.)	Понят.-категор. Апарат сві. Педагог. (1 б.)	Значення концепцій Л.С. Виготського для розвитку сві. сві. (1 б.)	Суч. Система освіт. послуг для дітей з ООП (1 б.)	Інклюзивне навчання в практиці і діяльності освітніх закладів (1 б.)	ПМПК як складова корекційної освіти (1 б.)	Корекційна складова освітнього . процесу в ДНЗ (1 б.)	Реалізація завдань психолого-педаг. Супроводу дітей з ООП в освітньому просторі (1 б.)	Специфіка кор.-розв. роботи з дітьми, які мають порушення слуху, зору, мовлення та ОРА (1 б.)	Специфіка кор.-розв. роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту, ЗПР, аутизму(1 б.)
К-ть балів за роботу на сем. з.	10 балів		10 балів	10 балів	10 балів		10 балів		10 балів	
Самост. робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			

Всього: 206 балів; коеф. 3,43

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Семінарське заняття 1

**Тема: Історичні аспекти корекційної педагогіки. Становлення систем допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку
(2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Охарактеризуйте етапи становлення і розвитку західноєвропейської системи допомоги особам з порушеннями в розвитку.
2. Охарактеризуйте етапи становлення системи допомоги особам з психофізичними порушеннями в Україні та Росії.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку радянської системи спеціальної освіти.
4. Визначте актуальні проблеми спеціальної освіти в Україні на сучасному етапі та її інноваційні тенденції.

II. *Перевірка виконання самостійної роботи:* повідомлення про короткі історичні відомості щодо становлення і розвитку вітчизняної наукової дефектологічної школи або системи спеціальної освіти.

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – С. 16-30.
2. Малофеев Н.Н. Современный этап в развитии системы образования в России: результаты исследования как основа для построения программы развития // Дефектология. – 1997. – № 6. – С. 3-14.
3. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 87-121.

Рекомендована додаткова література

1. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.

Семінарське заняття 2

Тема: Понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвіть предмет і об'єкт корекційної педагогіки і корекційної дошкільної педагогіки.
2. Охарактеризуйте основні завдання корекційної дошкільної педагогіки.
3. Охарактеризуйте галузі корекційної педагогіки.
4. Складіть схему зв'язків корекційної педагогіки з іншими науками.
5. Визначте сутність процесів навчання, виховання з погляду корекційної педагогіки.
6. Дайте визначення основним категоріям і поняттям корекційної педагогіки.

II. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – С. 8-30.
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 8-28.
3. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
4. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
5. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
6. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
7. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

Рекомендована додаткова література

1. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] /. Владимир Александрович Липа.– Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.

Семінарське заняття 3

Тема: Значення теоретичних концепцій Л.С. Виготського для становлення і розвитку корекційної педагогіки як науки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризуйте концепцію про культурно-історичне походження психіки і формування вищих психічних функцій дитини.
2. Охарактеризуйте концепцію про закономірності психічного розвитку в нормі та патології. Вчення про структуру дефекту.
3. Охарактеризуйте концепцію про провідну роль навчання в розвитку дитини.
4. Розкрийте значення концепцій Л.С. Виготського для становлення і розвитку

дефектології як науки (написати ессе).

II. Перевірка виконання самостійної роботи: коротко окресліть зміст статті Л.С. Виготського, присвяченій проблемам навчання, виховання і розвитку дітей з порушеннями розвитку (стаття за вибором студента).

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – С. 30-38.
2. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983.– 369 с.
3. Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 29-39.
4. Ульєнкова У.В. Организация и содержание специальной психологической помощи детям с проблемами в развитии: учеб. пособие / У.В. Ульєнкова, О.В. Лебедева. – 5-е изд., стер. – М. Изд. центр «Академия», 2011. – С. 8-53.

Рекомендована додаткова література

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Контрольно-модульна робота № 1

План заняття

I. Тестування студентів з метою перевірки знань з модулю № 1 «Теоретичні основи корекційної педагогіки».

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – 222 с.
2. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
3. Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-159, 261-283.
4. Основы корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 23-30.
5. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович– Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
6. Синьов В.М.. Основы дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.

8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
9. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – 328 с.

Рекомендована додаткова література

1. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки // www.mon.gov.ua.
2. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
3. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
СИСТЕМА ОСВІТНЬО-КОРЕКЦІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ В УКРАЇНІ**

Семінарське заняття 4

Тема: Українське освітнє законодавство та нормативно-правові акти в галузі корекційної освіти (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Назвіть та проаналізуйте основні міжнародні документи в галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Розкрийте завдання, які ставить ООН і Саламанська декларація перед освітою осіб з особливими потребами та основні принципи інклюзивної освіти, задекларовані у Саламанській декларації.
3. Назвіть та проаналізуйте нормативно-правові документи, які забезпечують корекційно-реабілітаційну допомогу дітям з особливими потребами в Україні.
4. Визначте шляхи, якими можна досягти рівного доступу до якісної освіти.
5. Охарактеризуйте основні негативні фактори, що створюють труднощі для впровадження інклюзивного виховання.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: *презентація доповідей* (тема на вибір студента).

1. Закони України про право на освіту дітей з особливими потребами.
2. Нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Рекомендована основна література

1. Аналитические материалы Комитета ООН по правам ребёнка. Российские НПО и права детей в России. – М., 2000. – 245 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у 21 столітті // Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти. – Міжнародний Фонд «Відродження»: Київ, 2001.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» // Відомості Верховної Ради, 1999, – № 28. – С. 230-235.

4. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради, 1991. - № 34. – С. 45-48.
5. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
6. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
8. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 -43.
9. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. – Київ, 1999.
10. Концепція розвитку інклюзивної освіти // Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912.
11. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
12. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.63-77.
13. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 22-35.
14. План дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки // Наказ МОН України від 11.09.2009 р. № 855).
15. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872.
16. Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю // Наказ МОН України від 05.12.2005 р. № 691.
17. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. – Саламанка. Испания, 7-10 июля 1994. – К., 2000.

Рекомендована додаткова література

1. Колупаєва А.А. Реформування спеціальної освіти у країнах пострадянського періоду // Дилактичні та соціально-психологічні аспекти колекційної роботи у спеціальній школі: [наук.-метод. збірник]. – Вип. 6. – К.: Науковий світ, 2005. – С. 33-39.
2. Колупаєва А. Інтегративні тенденції в освіті дітей з особливими потребами в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http: canada-ukrain.org./ ukr_Journal_V1.htm](http://canada-ukrain.org./ukr_Journal_V1.htm).

Семінарське заняття 5

Тема: Сучасна система освітньо-корекційних послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Охарактеризуйте сучасну систему спеціальної освіти України.
2. Назвіть основні типи дошкільних навчальних закладів, які функціонують в Україні.
3. Розкрийте специфіку завдань діяльності спеціальних дошкільних навчальних закладів.

4. Визначте, як демократичні процеси вплинули на функціонування освітньої системи.
5. Зазначте позитиви й негативи стихійного інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір.

II. Дискусія. Питання для дискусії:

1. Поясніть відмінності між «державоцентристською» та «дитиноцентристською» освітніми системами.
2. Чому інклюзивна освіта визначена як найбільш інноваційний рух в освіті 20-го сторіччя?

III. Проаналізувати *Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу* / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165, визначивши умови, за яких зараховуються діти з ООП до спеціальних дошкільних навчальних закладів.

Рекомендована основна література

1. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 - 43.
3. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
4. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. – Київ, 1999.
5. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.150-159.
6. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 36-47.
7. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165.
8. Синьов В.М. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
9. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.
10. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
11. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
12. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 241-259.

Рекомендована додаткова література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – 222 с.
2. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. – Київ, 1995. – 199с.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
4. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Семінарське заняття 6

Тема: Психолого-медико-педагогічні консультації
як складова корекційної освіти (2 год.)

Теоретична частина.

1. Охарактеризуйте завдання та основні напрями діяльності ПМПК на основі аналізу Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Проаналізуйте результати звітів Київської психолого-медико-педагогічної консультації за останні роки щодо стану здоров'я дітей. Скориставшись даними ПМПК м. Києва, визначте структуру порушень, виявлених у дітей дошкільного і шкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. Виявіть тенденції щодо найпоширеніших порушень розвитку серед дітей дошкільного і шкільного віку. Поясніть виявлені тенденції.

III. Тестування студентів з теми.

Рекомендована основна література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 125 – 149.
2. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38.
3. Сайт Київської психолого-медико-педагогічної консультації.

Рекомендована додаткова література

1. Гриценко Л.І. Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України (показники розвитку за підсумками 2004-2005 навчального року). – К.: «Ніка-Центр», 2005.

Контрольно-модульна робота № 2

План заняття

I. Тестування студентів з метою перевірки знань з модулю № 1 «Система освітньо-корекційних

послуг для дітей дошкільного віку в Україні».

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – 222 с.
2. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.8-159, 261-283.
4. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 53-59.
5. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович– Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
6. Синьов В.М.. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
9. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – 328 с.

Рекомендована додаткова література

1. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки // [www. mon gov. ua](http://www.mon.gov.ua).
2. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
3. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ
ОСОБЛИВІ ПОТРЕБИ,
В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Семінарське заняття 7.

Тема. Корекційна складова освітнього процесу в ДНЗ (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Розкрийте сутність поняття «корекційно-розвивальна робота».

2. Охарактеризуйте значення корекційно-розвивальної роботи у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
3. Назвіть та розкрийте зміст основних принципів корекційно-розвивальної роботи.
4. Визначте шляхи забезпечення корекційного компонента в загальноосвітньому просторі.
5. Назвіть засоби корекції, які можна використати в загальноосвітньому просторі.
6. Розкрийте значення і форми участі батьків у забезпеченні ефективності корекційної роботи.
7. Охарактеризуйте завдання, які стоять перед колективом навчального закладу, який опікується вихованням і розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

II. Перевірка виконання самостійної роботи: презентація доповідей на тему: «Особливості організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі».

III. Робота групами. **Складіть карту знань:** «Система корекційно-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в умовах масового дошкільного навчального закладу».

Рекомендована основна література

1. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навч. посіб.] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2013. – С. 33-63.
2. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років // Підрозділи всіх вікових груп «Діти з особливими освітніми потребами». – 3-є вид., доопрацьов. та допов. – К., 2012. – С. 94-99, 1620165, 239-143, 399-406.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 63-77.
4. Миронова С.П. Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти // Матеріали інтернет-конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fkspp.at.ua/konf2/mironova_s.p..pdf – Назва з екрану.
5. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 50-52.
6. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – С. 14-32.

Рекомендована додаткова література

1. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
3. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Семінарське заняття 8

Тема: Реалізація завдань психолого-педагогічного супроводу та організаційні умови перебування дитини з особливостями психофізичного розвитку

в загальноосвітньому просторі (2год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Розкрийте сутність поняття «психолого-педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку».
 2. Охарактеризуйте умови, що забезпечують ефективність організації психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітньому просторі.
- II. Перевірка завдання для письмового самостійного виконання: підготувати презентацію на тему: «Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей різних нозологій» (одна нозологія на вибір студента).

Рекомендована основна література

1. Данієлс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Данієлс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с.
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
5. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
6. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 308 с.
7. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху дошкільного віку: [навч.-метод. посіб.] / За ред. С.В. Литовченко. – К.: педагогічна думка, 2011. – 128 с.
8. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
9. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / За заг. ред. Л.С. Вавіної. – К.: Наук. Світ, 2009. – 168 с.
10. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За заг. ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: ТОВ «Поліпром», 2007. – 171 с.
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку / За ред. Л.С. Вавіної. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович– Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с

2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 395 с.
4. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. 312 с.

Семінарське заняття 9.

Тема: Специфіка корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення слуху, зору, мовлення та опорно-рухового апарату, в масових дошкільних навчальних закладах. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями слуху (глухих і слабочуючих).
2. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення слуху, в загальноосвітньому просторі.
3. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями зору (сліпих і слабозорих).
4. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення зору, в загальноосвітньому просторі.
5. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями мовлення (ФФНМ та ЗНМ).
6. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення.
7. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають загальне недорозвинення мовлення, в загальноосвітньому просторі.
8. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями опорно-рухового апарату.
9. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату, в загальноосвітньому просторі.

Рекомендована основна література

1. Даниєлс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Даниєлс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 101-111.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
4. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П.

- Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
5. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 81-94, 160-304.
 6. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
 7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 395 с.
 8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с
2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.

Семінарське заняття 10

Тема: Специфіка корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту, затримку психічного розвитку та аутизм, в масових дошкільних навчальних закладах.

I. Теоретична частина.

1. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями інтелекту (легкою, помірною та тяжкою розумовою відсталістю).
2. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають розумову відсталість легкого ступеню, в загальноосвітньому просторі.
3. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям із ЗПР.
4. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми із ЗПР.
5. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям із синдромом дефіциту уваги і гіперактивності.
6. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають синдром дефіциту уваги і гіперактивності.
7. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям з порушеннями емоційно-вольової сфери.
8. Охарактеризуйте особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми-аутистами.

Рекомендована основна література

1. Даніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Даніелс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 101-111.

3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
4. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
5. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 81-94, 160-304.
6. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 395 с.
8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович– Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с
2. Синьов В.М. Основи дефектології: [навчальний посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік.– К.: Вища школа, 1994. – 143 с.

Контрольно-модульна робота № 3.

План заняття

I. Виконання студентами теоретичних питань і практичних завдань з метою перевірки знань і умінь з модулю № 3 «Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають особливі потреби, в загальноосвітньому просторі».

Рекомендована основна література

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ; Астрель, 2008. – 223 с.
2. Даниелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. // Е. Деніелс, К. Стаффорд – Львів: Т-во «Надія», 2000.– 255 с.
3. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. Програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.-метод. посібник] / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда та ін./ За заг. ред. Л.І. Даниленко. – К.: 2007 – 127 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.

6. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с..
7. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
8. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 81-94, 160-304.
9. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
10. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
11. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
12. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Рекомендована додаткова література

1. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] /. Владимир Александрович Липа.– Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка.: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Корекційна педагогіка в системі наукових знань. Предмет і завдання корекційної дошкільної педагогіки. Історичні аспекти корекційної педагогіки (6 год.)

1. Написати доповідь на тему «Видатні вчені-дефектологи ХХ століття» (висвітлити біографію, внесок видатного зарубіжного чи вітчизняного вченого-дефектолога у розвиток дошкільної корекційної педагогіки (дошкільної дефектології: сурдопедагогіки, тифлопедагогіки, олігофренопедагогіки, логопедії), зміст його основних праць). Постать для дослідження студент обирає самостійно.

Тема 2. Понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки. (6 год.)

1. Наповнити глосарій дистанційного курсу термінами понятійно-категоріального апарату (5 термінів).

1. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Тема 3. Методологічні і теоретичні основи корекційної педагогіки (6 год.)

1. Опрацювати статтю Л.С. Виготського (одну на вибір: «Принципы воспитания физически дефективных детей», «К психологии и педагогике детской дефективности», «Дефект и компенсация»), виокремивши найбільш значущі положення наукових концепцій вченого для становлення дефектології як науки.

Література

1. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983.– 369 с.
2. Ульenkova У.В. Организация и содержание специальной психологической помощи детям с проблемами в развитии: учеб. пособие / У.В. Ульenkova, О.В. Лебедева. – 5-е изд., стер. – М. Изд. центр «Академия», 2011. – С. 8-53.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II СИСТЕМА ОСВІТНЬО-КОРЕКЦІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з особливостями психофізичного розвитку (6 год.)

1. Проаналізуйте нормативно-правові акти, які забезпечують освітні послуги для дітей з психофізичними порушенням. *Заповніть картку:* «Характеристика нормативно-правових актів».

Назва документу	Загальна характеристика

Література

1. Аналитические материалы Комитета ООН по правам ребёнка. Российские НПО и права детей в России. – М., 2000. – 245 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у 21 столітті // Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти. – Міжнародний Фонд «Відродження»: Київ, 2001.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» // Відомості Верховної Ради, 1999, – № 28. – С. 230-235.
4. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради, 1991. – № 34. – С. 45-48.
5. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
6. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
8. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 -43.
9. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. – Київ, 1999.
10. Концепція розвитку інклюзивної освіти // Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912.
11. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
12. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.63-77.
13. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 22-35.
14. План дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки // Наказ МОН України від 11.09.2009 р. № 855).
15. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872.
16. Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю // Наказ МОН України від 05.12.2005 р. № 691.
17. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. – Саламанка. Испания, 7-10 июля 1994. – К., 2000.

Тема 5. Сучасна система освітньо-корекційних послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку (6 год.)

1. **Скласти карту знань:** «Система освітньо-корекційних послуг для дітей дошкільного віку з особливостями психофізичного розвитку в Україні».

Література

1. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 21 -43.
3. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.150-159.
5. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 36-47.
6. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 27.03.2006. – № 240/ 165.
7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Тема 6.

1. *Скласти карту знань*, опрацювавши Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 07.07.2004 N 569/38 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 N 623/61). Обґрунтувати необхідність внесення до змін до Положення в 2011 році.

Література

1. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.125-149.
2. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38.
3. Зміни до Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 N 623/61) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-polozhennja-pro-centralnu-ta-respublik-doc80612.html>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ,
ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ПОТРЕБИ,
В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Тема 7. Корекційно-розвивальна робота та її значення в процесі навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями. Спеціальні принципи навчання.

1. Скласти і заповнити таблицю.

Назва спеціального принципу навчання	Характеристика спеціального принципу

Рекомендована основна література

1. Закон України «Про дошкільну освіту».
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 101 - 108.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.167-176.
4. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 308 с.
5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Акалемвидав, 2004. – С. 375-377.
6. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – С. 190, 194-195.
7. Спеціальна педагогіка / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 122-157.
8. Специальная дошкольная педагогика / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – С. 14-31.
9. Ф.Ф. Фіцула. Педагогіка. – Тернопіль, 2002. – С.36-103.

Тема 8. Психолого-педагогічний супровід та організаційні умови перебування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі (6 год.)

І. *Скласти карту знань:* «Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі».

Рекомендована основна література

1. Даніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Даніелс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с.
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.

5. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
6. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 308 с.
7. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху дошкільного віку: [навч.-метод. посіб.] / За ред. С.В. Литовченко. – К.: педагогічна думка, 2011. – 128 с.
8. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
9. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / За заг. ред. Л.С. Вавіної. – К.: Наук. Світ, 2009. – 168 с.
10. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За заг. ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: ТОВ «Поліпром», 2007. – 171 с.
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку / За ред. Л.С. Вавіної. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.

Тема 9. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату, в дошкільному навчальному закладі (3 год.)

1. Зробити презентацію на тему: «Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми певної нозології в дошкільному навчальному закладі» (нозологія і вік дитини на вибір студента).

Рекомендована основна література

1. Данієлс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Данієлс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 101-111.
3. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
4. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
5. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 81-94, 160-304.
6. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
7. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 395 с.

8. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с

Тема 10. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення інтелекту, ЗПР, аутизм, в дошкільному навчальному закладі

(3 год.)

1. Зробити презентацію на тему: «Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми певної нозології в дошкільному навчальному закладі» (нозологія і вік дитини на вибір студента).

Рекомендована основна література

9. Даниелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Даниелс, Р. Стаффорд. – Львів: Тов-во «Надія», 2002. – 255 с.
10. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – С. 101-111.
11. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 58-62, 177-254.
12. Мартинчук О.В. Особливості педагогічного супроводу дітей молодшого дошкільного віку в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та психологія; [редкол.: В. Синьов (відп. ред.), Е. Синьова, В. Тарасун та ін.]. – Випуск 15. – К., 2010. – С. 188-192.
13. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – С. 81-94, 160-304.
14. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
15. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 395 с.
16. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ		
Тема 1 Корекційна педагогіка в системі наукових знань. Предмет і завдання корекційної дошкільної педагогіки. Історичні аспекти колекційної педагогіки (6 год.)	Семінарське заняття Модульний контроль	5

Тема 2. Понятійно-категоріальний апарат колекційної педагогіки (6 год.)	Семінарське заняття Модульний контроль	5
Тема 3. Методологічні і теоретичні основи корекційної педагогіки (6 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття модульний контроль	5
Змістовий модуль II. СИСТЕМА ОСВІТНЬО-КОРЕКЦІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ		
Тема 4. Нормативно-правове забезпечення корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з порушеннями розвитку в галузі корекційної освіти (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль.	5
Тема 5. Сучасна система освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами (4 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 6. Теоретико-методичні основи навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі (6 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття модульний контроль	5
Змістовий модуль III. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ПОТРЕБИ, В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ		
Тема 7. Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль.	5
Тема 8. Психолого-педагогічний супровід та організаційні умови перебування дітей з особливими потребами в загальноосвітньому просторі (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 9. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних нозологій в ДНЗ (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5
Тема 10. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми різних нозологій в ДНЗ (6 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
<i>Разом: 54 год.</i>	<i>Разом: 50 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студента з дисципліни «Основи корекційної педагогіки» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

**Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Психологія толерантності»**

Вид діяльності	Бал
Модуль 1	67
Модуль 2	66
Модуль 3	73
РАЗОМ	206
РОЗРАХУНОК БАЛІВ ЗА КОЕФІЦІЄНТОМ	206:60=3,43

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в шкалу за системою ЄКТС здійснюється за наступною схемою, що подана у табл. 8.2.

Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС

Таблиця 8.2

Оцінка ЄКТС	Оцінка за шкалою Університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання

F _x	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни
----------------	----------------------	---

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, практичні, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Репродуктивний блок:

1. Дати визначення поняття «корекційна педагогіка»; сформулювати мету і завдання корекційної педагогіки.
2. Дати визначення понять «корекція», «компенсація», «реабілітація».
3. Дати визначення понять «первинний дефект», «вторинні відхилення», «структура дефекту».
4. Дати визначення понять «спеціальний навчальний заклад», «інклюзивний навчальний заклад», «спеціальні умови для отримання освіти».
5. Визначити актуальні проблеми спеціальної освіти в Україні на сучасному етапі.
6. Дати визначення понять «глухота», «туговухість»; схарактеризувати ступені туговухості.
7. Дати визначення понять «сліпота», «слабкозорість».
8. Дати визначення поняття «дитячий церебральний параліч»; схарактеризувати форми ДЦП в залежності від локалізації порушень.
9. Дати визначення поняття «дитячий церебральний параліч»; схарактеризувати форми ДЦП в залежності від характеру рухових порушень.
10. Дати визначення поняття «розумова відсталість»; схарактеризувати ступені розумової відсталості.
11. Дати визначення поняття «розумова відсталість»; схарактеризувати види розумової відсталості.
12. Дати визначення поняття «затримка психічного розвитку»; коротко схарактеризувати типи ЗПР.
13. Дати визначення поняття «аутизм»; коротко схарактеризувати варіанти аутизму.
14. Дати визначення поняття «аутизм»; перелічити основні ознаки аутизму.
15. Дати визначення поняття «аутизм»; навести класифікацію аутизму за ступенем тяжкості.
16. Дати визначення поняття «аутизм»; схарактеризувати основні напрями корекційно-виховної роботи з аутичними дітьми.
17. Визначити порядок прийому дітей до спеціальних дошкільних навчальних закладів.
18. Схарактеризувати структуру корекційно-педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі.
19. Визначити завдання, які стоять перед колективом дошкільного навчального закладу, щодо виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
20. Визначте шляхи, якими можна досягти рівного доступу до якісної освіти.
21. Охарактеризуйте основні негативні фактори, що створюють труднощі для впровадження інклюзивного виховання.

Аналітичний блок:

1. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та загальної педагогіки.
2. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та медицини.
3. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та психології.
4. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та філософії.
5. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та технічних наук.
6. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та економіки.
7. Обґрунтувати міжпредметні зв'язки корекційної педагогіки та юриспруденції.

8. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу єдності діагностики і корекції в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
9. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу врахування співвідношення первинного порушення і вторинних відхилень у розвитку дитини в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
10. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу корекційно-компенсувальної спрямованості навчання в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
11. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу соціально-адаптувальної спрямованості навчання в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
12. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу діяльнісного підходу в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
13. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу раннього початку корекційно-педагогічного впливу в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
14. Перелічити принципи корекційної дошкільної педагогіки; обґрунтувати необхідність використання принципу педагогічного оптимізму в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.
15. Обґрунтувати значення наукової спадщини Л.С. Виготського для становлення і розвитку корекційної педагогіки як науки.
16. Назвати основні міжнародні документи в галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку; визначити основні ідеї даних документів.
17. Назвати основні Закони України які регламентують організацію освіти дітей з особливими потребами; визначити основні ідеї даних документів.
18. Навести приклад вторинного відхилення розвитку дитини з порушенням слуху; обґрунтувати зв'язок цього відхилення з первинним дефектом.
19. Навести приклад вторинного відхилення розвитку дитини з порушенням зору; обґрунтувати зв'язок цього відхилення з первинним дефектом.
20. Навести приклад вторинного відхилення розвитку дитини з порушенням мовлення; обґрунтувати зв'язок цього відхилення з первинним дефектом.
21. Навести приклад вторинного відхилення розвитку розумово відсталої дитини; обґрунтувати зв'язок цього відхилення з первинним дефектом.
22. Навести приклад декомпенсації порушених функцій глухої дитини; вказати умови, за яких така декомпенсація може відбутися.
23. Навести приклад декомпенсації порушених функцій сліпої дитини; вказати умови, за яких така декомпенсація може відбутися.
24. Навести приклад декомпенсації порушених функцій дитини з порушенням мовлення; вказати умови, за яких така декомпенсація може відбутися.
25. Навести приклад декомпенсації порушених функцій розумово відсталої дитини; вказати умови, за яких така декомпенсація може відбутися.

26. Пояснити термін «діти з особливими освітніми потребами» (вказати, які діти належать до даної категорії і в чому полягають їхні особливі освітні потреби).

Творчий блок. Наприклад:

1. Визначити та проранжувати якості, необхідні, на Ваш погляд, вихователю, який працює з дітьми, які мають особливі потреби (не менше 10 якостей). Оцінити за трьохбальною шкалою наявність цих якостей у Вас (1 – низький рівень, 2 – середній, 3 – високий). На основі отриманих даних розробити програму саморозвитку.
2. Запропонувати та обґрунтувати три ігрових завдання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок дітей з порушеннями слуху дошкільного віку.
3. Розглянути запропоновану ситуацію та обґрунтувати відповідь на питання:
- Який тип дошкільного закладу слід обрати для дитини?

Ситуація:

Антон К., 4 роки, батьки звернулись до ПМПК з метою діагностики дитини та подальшого її навчання та виховання.

На обстеженні хлопчик гарно йшов на контакт із дорослими і виконував завдання. Дитина складала дошку Сегена методом проб та помилок. Пірамідку з урахуванням величини кілець складала самостійно. Під час виконання завдання на визначення «четвертого зайвого» дитина низько нахилилась до столу, уважно роздивлялась картинки протягом певного проміжку часу, примружувалась. Дитина орієнтується у собі та власному тілі. Рахує до 5 у прямому та оберненому порядку, при виконанні рахункових операції обмацувала палички. Знає основні кольори та форми.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Власова Т.О. О детях с отклонениями в развитии / Т.О. Власова, М.С. Певзнер. – М.: Просвещение, 1995. – 175 с.
2. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983.– 369 с.
3. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
4. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
5. Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
6. Основы корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева ; [за заг. ред. С. П. Миронової]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – С. 23-30.
7. Поваляева М.А. Коррекционная педагогика. Взаимодействие специалистов. Коллективная монография / Под ред. М.А. Поваляевой. – Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 352 с.
8. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 N 623/61) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-polozhennja-pro-centralnu-ta-respublik-doc80612.html>.
9. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 27.03.2006. – № 240/ 165.
10. Синьов В.М. Основы дефектологии: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
11. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
12. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
13. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
14. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

Додаткова:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 215 с.
2. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический подход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.: ил.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
4. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 222 с.
5. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с., іл.
6. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Лյондквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
7. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
8. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
9. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. Програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
10. Закон України «Про дошкільну освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2001.
11. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
12. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
13. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
14. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки // [www. mon gov. ua](http://www.mon.gov.ua).
15. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. – Київ, 1995. – 199с.
16. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. – 155 с.
17. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.
18. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с.
19. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
20. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: [учебное пособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.

21. Малофеев Н.Н. Современный этап в развитии системы образования в России: результаты исследования как основа для построения программы развития // Дефектология. – 1997. – № 6. – С. 3-14.
22. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие] / Е.М. Мастюкова, А.Г. Московкина / Под ред. В. И. Селиверстова. – М.: Владос, 2004. – 407 с.
23. Національна доктрина розвитку освіти // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти: Офіц. Вид. – К.: Парламентське вид-во, 2004. –С. 279-294.
24. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху дошкільного віку: [наук.-метод. посіб.] / За ред. С.В. Литовченко. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 128 с.
25. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: [навчальний посібник] / Тамара Іллівна Поніманська. – К.: Акалемвидав, 2004. – С. 375-377.
26. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум: [навчальний посібник] / Т.І. Поніманська, І.М. Дичківська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – С. 190, 194-195.
27. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / За заг. ред. Л.С. Вавіної. – К.: Наук. Світ, 2009. – 168 с.
28. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку / За ред. Л.С. Вавіної. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 242 с.
29. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За заг. Ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: ТОВ «Поліпром», 2007. – 171 с.
30. Ратнер Ф.Л. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей / Ф.Л. Ратнер, А.Ю. Юсупова. – М.: Владос, 2006. – 175 с.: ил.
31. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994. – К., 2000. – 21 с.
32. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
33. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с., іл.
34. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
35. Ткачёва В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие] / Виктория Валентиновна Ткачёва. – М.: Астрель, 2007. – 319 с.